

Warszawa, dnia 23 lipca 2002 r.

Opinia

w sprawie dostosowania projektu ustawy o odpowiedzialności karnej podmiotów zbiorowych (druk nr 706) do standardów akcesyjnych Unii Europejskiej

I Uwagi co do zgodności z prawem UE

1. Wybór trybu rozpatrywania projektu - zgodność z Regulaminem Sejmu

Rada Ministrów zadeklarowała, że projekt ustawy o odpowiedzialności karnej podmiotów zbiorowych ma na celu dostosowanie polskiego ustawodawstwa do prawa Unii Europejskiej. Tym samym spełnione zostały wymogi Regulaminu Sejmu RP, umożliwiające rozpatrywanie przedłożonego projektu ustawy dostosowawczej przez Komisję Europejską Sejmu RP w trybie art. 96 - 104 Regulaminu. Do projektu, oprócz uzasadnienia, zostały dołączone: uzasadnienie dostosowawczego charakteru projektu, opinia Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej o zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej, projekt jednego rozporządzenia, tłumaczenia aktów należących do *acquis communautaire* oraz tzw. tabela zgodności.

2. Przedmiot projektu ustawy

Projektowana ustawa ma wprowadzić do polskiego porządku prawnego zasady odpowiedzialności karnej podmiotów zbiorowych. Odpowiedzialność karna podmiotów zbiorowych będzie zupełnie nową – na gruncie prawa polskiego - instytucją. Ze względu na jej specyfikę i potrzebę zróżnicowania w stosunku do funkcjonujących w systemie polskiego prawa zasad odpowiedzialności indywidualnej nie zostanie włączona do kodeksu karnego, ale będzie regulowana zaproponowaną ustawą. Ustawa będzie jednak elementem polskiego prawa karnego, a projekt odnosi się bezpośrednio do znamion czynów zabronionych określonych w kodeksie karnym i w przepisach karnych innych ustaw. Natomiast przepisy kodeksu postępowania karnego mają być odpowiednio stosowane (o ile przepisy projektowanej ustawy nie stanowią inaczej).

Odpowiedzialność dotyczy osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej za czyny zabronione pod groźbą kary jako przestępstwa lub przestępstwa skarbowe. Odpowiedzialność będzie konsekwencją działania lub zaniechania osoby fizycznej, które to działanie lub zaniechanie przyniosło lub mogło przynieść korzyść podmiotowi zbiorowemu.

Ponadto proponuje się zmiany w ustawach: z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późniejszymi zmianami), z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (dz. U. Nr 47, poz. 211 z późniejszymi zmianami, z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. Nr 50, poz. 580, Dz. U. Nr 56, poz. 579), z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych (Dz. U. z 1998 r. Nr 119, poz. 773 z późniejszymi zmianami).

Ustawa wejdzie w życie 12 miesięcy po jej ogłoszeniu.

3. Prawo Unii Europejskiej w materii objętej projektem

Zasady (i sama instytucja) odpowiedzialności karnej podmiotów zbiorowych, wprowadzane opiniowanym projektem ustawy do prawa polskiego, zostały określone w - powołanych w uzasadnieniu i opinii Sekretarza KIE – następujących aktach zaliczanych do *acquis communautaire*:

- Konwencji OECD z dnia 17 grudnia 1997 r. w sprawie walki z przekupstwem zagranicznych urzędników państwowych w międzynarodowych transakcjach handlowych;

- Prawnokarnej konwencji Rady Europy z dnia 27 stycznia 1999 r. o korupcji;
- Konwencji Rady Europy z dnia 23 listopada 2001 r. o cyberprzestępczości;
- Konwencji Narodów Zjednoczonych z dnia 15 listopada 2000 r. przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej;
- II Protokole z dnia 19 czerwca 1997 r. do Konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich;
- Wspólnym działaniu nr 97/154/JHA z dnia 24 lutego 1997 r. w sprawie zwalczania handlu ludźmi oraz seksualnego wykorzystywania dzieci, przyjętym przez Radę UE na podstawie art. K.3 TUE;
- Wspólnym działaniu nr 98/733/JHA z dnia 21 grudnia 1998 r. w sprawie penalizacji udziału w zorganizowanej grupie przestępczej w państwach członkowskich UE, przyjętym przez Radę UE na podstawie art. K.3 TUE.

4. Stan zobowiązań Polski

Wprowadzenie do prawa polskiego odpowiedzialności karnej podmiotów zbiorowych na zasadach określonych w aktach prawnych wspólnotowych i aktach prawa międzynarodowego powołanych w punkcie 3. niniejszej opinii jest uwzględnione w Narodowym Programie Przygotowania do Członkostwa 2001 r. (NPPC) w rozdziale 24: Sprawiedliwość i sprawy wewnętrzne oraz w stanowisku negocjacyjnym w obszarze 24.: Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne.

5. Zakres dostosowania dokonywanego przez projekt

Projekt, wprowadzając do prawa polskiego instytucję i zasady odpowiedzialności karnej podmiotów zbiorowych, implementuje postanowienia wskazanych w punkcie 3. niniejszej opinii aktów prawa wspólnotowego i międzynarodowych instrumentów prawnych wchodzących w skład *acquis communautaire*.

6. Tłumaczenie aktów prawnych Unii Europejskiej

Do projektu dołączono tłumaczenia aktów należących do *acquis communautaire*, wskazanych w punkcie 3. niniejszej opinii.

7. Konkluzje

Przedłożony projekt ustawy jest elementem dostosowania prawa polskiego do prawa Unii Europejskiej w obszarze Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne w zakresie wprowadzenia odpowiedzialności karnej podmiotów zbiorowych.

II Uwagi legislacyjne

Projekt nie budzi istotnych zastrzeżeń legislacyjnych. Można natomiast wskazać drobne wątpliwości co do sformułowania niektórych przepisów:

- art. 6 - nie jest jasne, dlaczego posłużono się pojęciem odpowiedzialności „prawnej”, a nie – co byłoby chyba w świetle brzmienia całego artykułu bardziej jednoznaczne – pojęciem odpowiedzialności „karnej”;
- art. 7 – należałoby się zastanowić, czy nie doprecyzować pojęcia „wydatki” (ust. 2), skoro takie sprecyzowanie dotyczy „przychodów” (ust. 1);
- art. 11 – prawdopodobnie należałoby sprecyzować, co oznacza pojęcie „uwzględnia”, czy chodzi o zaliczenie kary?;
- art. 23 – nie jest jasne, czy jest to przepis materialny czy proceduralny. Z uzasadnienia wynikałoby, że chodzi o przepis prawa procesowego. Jak wówczas rozumieć „ciężar dowodu” (np. z zeznań świadka)? Czy chodzi o dostarczenie środka dowodowego czy może o samą czynność przeprowadzenia dowodu? Nie da się więc przewidzieć, czy i w jakim zakresie przepis ten uchyla zasadę kodeksu postępowania karnego, że to sąd przeprowadza dowód.

Opracowała: Dorota Olejniczak